

IV

(Paziņojumi)

EIROPAS SAVIENĪBAS IESTĀŽU UN STRUKTŪRU SNIEGTI PAZIŅOJUMI

PADOME

Padomes secinājumi (2010. gada 19. novembris) par izglītību ilgtspējīgai attīstībai

(2010/C 327/05)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

visas ir svarīgas, lai sasniegtu ilgtspējīgas attīstības mērķus. Jo īpaši svarīgas šajā sakarā ir pamatprasmes zinātnē un tehnoloģijās, kā arī sociālās un pilsoniskās prasmes.

NEMOT VĒRĀ:

Sākotnēji 2001. gadā Gēteborgā pieņemto ⁽¹⁾ un vēlāk 2006. un 2009. gadā pārskatīto ⁽²⁾ ES ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, kurā paredzēta ilgtspējīgas attīstības ilgtermiņa redzējuma sistēma ar saskaņotiem ekonomiskās izaugsmes, sociālās kohēzijas un vides aizsardzības aspektiem un kurā uzsvērtā izglītības izšķirošā nozīme, redzot to kā priekšnoteikumu, lai sekmētu attieksmes un izturēšanas maiņu un visi pilsoņi apgūtu galvenās ilgtspējīgai attīstībai vajadzīgās kompetences.

ANO desmitgadi "Izglītība ilgtspējīgai attīstībai" (2005.–2014.), kuras mērķis ir ilgtspējīgas attīstības principus, vērtības un praksi iekļaut visos izglītības un apmācības aspektos ⁽³⁾, un 2009. gadā Bonnā notikušo UNESCO pasaules konferenci par izglītību ilgtspējīgai attīstībai, kuras noslēguma deklarācijā vienojās, ka ieguldījums šādā izglītības veidā nesīs auglus nākotnē un dažos gadījumos tas, patiesi, ir pasākums, lai izdzīvotu ⁽⁴⁾.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 18. decembra ieteikumu par pamatprasmēm mūžizglītībā ⁽⁵⁾, kurā dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt, ka katram pilsonim ir pamatprasmes, lai varētu elastīgi pielāgoties mainīgajai pasaulei, kurā viss ir savstarpēji cieši saistīts. Astoņas dokumentā izklāstītās pamatprasmes savstarpēji stiprina viena otru un ir papildinātas ar tādām prasmēm kā – kritiskā domāšana, problēmu risināšana, jaunrade, iniciatīvas uzņemšanās, lēmumu pieņemšana –, kuras

Stratēģisko sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (ET 2020) ⁽⁶⁾, kurā uzsvērts, ka izglītībai un apmācībai ir izšķiroša nozīme, lai pārvarētu daudzas sociālās un ekonomiskās, demogrāfiskās, vides un tehnoloģijas problēmas, ar kurām Eiropa un tās pilsoņi saskaras un saskarsies nākotnē.

Eiropas 2020. gada nodarbinātības un izaugsmes stratēģiju ⁽⁷⁾, ar ko tiecas ES pārveidot gudrā, ilgtspējīgā un integrējošā ekonomikā, kura var nodrošināt augstu nodarbinātības līmeni, produktivitāti un ciešu sociālu kohēziju un kurā īpašs uzsvars ir likts uz izglītību un apmācību, lai tās dotu būtisku ieguldījumu.

ATZĪST, KA:

1. Eiropas Savienība 21. gadsimta sākumā saskaras ar vairākām savstarpēji saistītām problēmām, tostarp pasaules finanšu krīzes izraisītām ekonomiskām un sociālām sekām, klimata pārmaiņām, ūdens un enerģijas resursu zudumu, bioloģiskās daudzveidības mazināšanos, pārtikas nodrošinājuma un veselības apdraudējumiem.
2. Pasaulē, kas nepārtraukti mainās, visiem Eiropas pilsoņiem būtu jābūt zināšanām, prasmēm un attieksmei, kas ir vajadzīgas, lai izprastu un risinātu mūsdienu pasaules pārbaudījumus un sarežģītību, vienlaikus pietiekami ņemot vērā vides, sociālos, kultūras un ekonomiskos apsvērumus, kā arī lai uzņemtos atbildību pret visu sabiedrību.

⁽¹⁾ Eiropadomes 2001. gada 15. un 16. jūnija sanāksmes secinājumi (SN 200/01).

⁽²⁾ Attiecīgi dokumenti 10917/06 un 16818/09.

⁽³⁾ www.unesco.org/eu/esd

⁽⁴⁾ www.esd-world-conference-2009.org

⁽⁵⁾ OV L 394, 30.12.2006.

⁽⁶⁾ OV C 119, 28.5.2009.

⁽⁷⁾ 2010. gada 25. un 26. marta Eiropadomes secinājumi (dok. EUCO 7/1/10 REV 1).

3. Ziņojumā "Ekoloģiski orientētā nodarbinātībā nepieciešamās prasmes" ("Skills for Green Jobs")⁽¹⁾ ir uzsvērts, ka katrai darbvietai nākotnē būs jādot ieguldījums, lai nepārtraukti uzlabotu resursu efektīvu izmantojumu, un ka ekonomikas ar zemu CO₂ emisiju līmeni attīstība būs vairāk atkarīga no esošo prasmju pilnveidošanas un ilgtspējīgas attīstības apsvērumu iekļaušanas pašreizējās mācību jomās, nevis no īpašu specializētu "ekoloģisko prasmju" apgūšanas.
4. Izglītība ilgtspējīgai attīstībai (IIA), skatot to mūžizglītības perspektīvā, ir būtiska, lai izveidotu ilgtspējīgu sabiedrību, un tāpēc tā ir vēlams visos formālās izglītības un apmācības līmeņos, kā arī neformālā un ikdienējā mācību procesā.

UZSVĒR, KA:

1. IIA var dot svarīgu ieguldījumu, lai sekmīgi īstenotu gan ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, gan jauno stratēģiju *Eiropa 2020*.
2. Galvenais izglītības ilgtspējīgai attīstībai (IIA) uzdevums ir – sniegt indivīdiem un grupām zināšanas, prasmes un attieksmi, kas viņiem vajadzīgas, lai izdarītu apzinātu izvēli par labu tādas pasaules izveidei un saglabāšanai, kuru gan viņi, gan nākamās paaudzes uzskatīs par dzīvei un darbam piemērotu. Galvenie dalībnieki šādu kompetenču apguvē un izplatīšanā ir mācību iestādes, vietējās kopienas, pilsoniskā sabiedrība un darba devēji.
3. IIA galvenokārt attiecas uz veidu, kā mēs uztveram mūsu daudzveidīgo pasauli un kā mēs izturamies. Pateicoties tai, tiek nostiprinātas vērtības, principi un prakse, kas cilvēkiem palīdz efektīvi un pārliecinoši reaģēt, saskaroties ar pašreizējiem un jauniem pārbaudījumiem. Tāpēc IIA ir ietekme uz visu līmeņu izglītību un apmācību, un tā nav tikai jauna ilgtspējīgas attīstības priekšmeta iekļaušana mācību programmā.
4. Ilgtspējīgai attīstībai var būt svarīga nozīme valstu mūžizglītības stratēģijās, un to var izmantot, lai visos līmeņos uzlabotu izglītības un apmācības kvalitāti.

UZSKATA, KA:

1. Bez izglītības un apmācības nevar panākt ilgtspējīgākas Eiropas un pasaules izveidi. Izglītība ilgtspējīgai attīstībai (IIA) būtu jāuzskata par nozīmīgu mūžizglītības procesa sastāvdaļu un vajadzības gadījumā būtu jāiekļauj visos izglītības un apmācības līmeņos un aspektos, lai stiprinātu pilsoņu spējas risināt nenovēršamas un neparedzamas problēmas un lai daudzās dažādās situācijās visa mūža garumā rastu tām ilgtermiņa risinājumus.
2. Visi trīs galvenie ilgtspējīgas attīstības pilāri – ekonomika, sociālā joma un vide – būti jārisina saskaņoti un integrēti.

3. Daudzās dalībvalstīs IIA aspekti jau ir iekļauti izglītībā par vides, pasaules, veselības, miera, pilsoniskuma, cilvēktiesību, patērētāju tiesību, finanšu un attīstības jautājumiem, tādējādi veidojot pamatu, lai ilgtspējīgas attīstības jautājumus integrētu mūžizglītības kontekstā.

4. Svarīgi ir palielināt sabiedrības informētību un izpratni par ilgtspējīgu attīstību un izglītību ilgtspējīgai attīstībai.

5. IIA pamatā būtu jābūt vērtīborientācijā un starpdisciplinārā pieeja balstītam mācību procesam, kas veicina sistēmisku domāšanu un mācīšanu un jaunu zināšanu, prasmju un attieksmes apguvi. Izglītībā ilgtspējīgai attīstībai būtu jāuzsver radošā domāšana, inovācija un ilgtermiņa pieeja, īpaši mūsu atbildība pret nākamajām paaudzēm. IIA nav atsevišķs mācību priekšmets, bet gan drīzāk tādi pamatprincipi un pamatvērtības kā taisnīgums, objektivitāte, iecietība, pietiekamība un atbildība⁽²⁾, kas būtu jāapgūst, integrējot tos vairākās jomās. IIA var būt arī nozīme kompetenču apguvē, kas vajadzīgas, lai palielinātu iespējas būt nodarbinātam. Tā kā ar ilgtspējīgu attīstību saistītās prasmes vislabāk apgūt, pateicoties personiskai pieredzei, mācību procesam pēc iespējas būtu jābūt orientētam uz iekļaujošu mācīšanos, rīcību un motivāciju.

6. Ņemot vērā, ka IIA ir sarežģīta un visaptveroša, tā var būt īpaši derīga, lai mācību procesa dalībniekos attīstītu pamatprasmes, kas ir saistītas ar vairākām jomām [...].

7. Īstenojot IIA, tā būtu jāpielāgo katram izglītības līmenim, ņemot vērā specifiskos apstākļus. Pirmsskolas izglītības iestādēs var sākt bērnos veidot pamatvērtības, attieksmi un zināšanas, kas vēlāk var būt bāze, lai padziļinātu zināšanas par ilgtspējīgu attīstību. Īstenojot IIA sākumskolas un pamatskolas līmenī, var pievērsties tam, lai vairotu informētību un apgūtu galvenās kompetences, un tā jāpielāgo, ņemot vērā konkrētos apstākļus un tālākās mācību procesa stadijas. Profesionālās izglītības un apmācības (PIA) iestādēs un augstākās izglītības mācību iestādēs īstenojot IIA, lielāka uzmanība būtu jāpievērš, tam, lai attīstītu konkrētākas prasmes un kompetences, kas vajadzīgas dažādās profesijās, un tādu jautājumu risināšanai kā, piemēram – kā personas un grupas ar atbildības sajūtu pieņem lēmumus un kāda ir uzņēmumu sociālā atbildība.

8. Veidojot IIA skatījumu un nosakot, kā to konkrēti īstenot skolās, PIA iestādēs un augstākās izglītības iestādēs, īpaša nozīme būtu jāpiešķir skolotāju izglītībai un kvalifikācijas celšanai. Atkarībā no tā, ko attiecīgie visu izglītības līmeņu skolotāji un pasniedzēji māca ikdienā, viņiem būs jāaskaras ar daudzām īpašām pedagogijas problēmām, mācot tādu vairākās jomas aptverošu priekšmetu kā IIA, un tāpēc būs vajadzīgas pienācīga apmācība.

⁽¹⁾ (CEDEFOP) Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs: "Skills for Green Jobs", Luksemburga, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2010. g.

⁽²⁾ Sk. Bonnas deklarāciju, 8. punkts (http://www.esd-world-conference-2009.org/fileadmin/download/ESD2009_BonnDeclaration080409.pdf).

9. Attīstot visas mācību vides pieeju ("whole-school" approach) attiecībā uz IIA, var aktivizēt visu skolnieku un studentu motivāciju un apņemšanos, attīstīt kritisko domāšanu un kopumā uzlabot viņu izglītības sekmīgumu. Visu līmeņu izglītības iestādēm būtu jātiecas kļūt par ilgtspējīgām organizācijām un kalpot par paraugu, to koncepcijās un praksē integrējot ilgtspējīgas attīstības principus, proti, ar enerģijas taupības pasākumiem, ar dabisko resursu izmantošanu būvniecībā un darbā, un ar ilgtspējīgai attīstībai atbilstīgu iepirkumu procedūru un patērētāju politikas izstrādi. Skolās tas nozīmētu to, ka aktīvi piedalās visi ieinteresētie dalībnieki – skolu vadītāji, skolotāji, skolnieki, skolu valdes, administratīvie un tehniskie darbinieki, vecāki, NVO, vietējā kopiena un uzņēmēji.

ATTIECĪGI AICINA DALĪBVALSTIS:

Paredzēt pienācīgus pasākumus visos attiecīgos atbildības līmeņos, proti, – vietējā, reģionālā vai valsts līmenī –, lai sekmētu IIA turpmāku izstrādi un īstenošanu un tās iekļaušanu visos izglītības un apmācības sistēmas līmeņos – neformālā un ikdienējā, kā arī formālā mācību procesā. Pasākumi varētu būt šādi:

a) Nodrošināt politikas, regulatīvo, iestāžu un operatīvo sistēmu atbalstu IIA, un jo īpaši to, ka –

- IIA kļūst par valsts mūžizglītības stratēģijas iezīmi, kas ir vērsta uz pilsoņu personisko, sociālo un profesionālo pilnveidi,
- IIA vajadzības gadījumā iekļauj mācību programmās,
- lai risinātu ilgtspējīgas attīstības problēmas, izstrādā starpdisciplīnu un dažādas mācību programmas aptverošas pieejas un īsteno visos izglītības līmeņos,
- aktīvi sekmē un atbalsta visas mācību vides pieeju, tostarp novēršot grūtības, ar ko saskaras iestādes, kas tiecas ilgtspējīgi izmantot to rīcībā esošos resursus.

b) Nodrošināt skolotāju, pasniedzēju, skolas darbinieku un skolu vadītāju informētību, zināšanas un kompetences, kas vajadzīgas, lai sekmētu IIA pamatprincipus un to iekļaušanu mācīšanas un vadības pieejās, jo īpaši –

- uzlabojot visu izglītības un apmācības līmeņu skolotāju, pasniedzēju un skolu vadītāju informētību par to, cik nozīmīga ir IIA, un par to, kādas priekšrocības ir to izmantot kā īpaši lietderīgu instrumentu, lai sekmētu vairākās jomās noderīgas pamatprasmes,
- nodrošinot skolotāju un pasniedzēju pienācīgu sagatavotību mācīt daudzpusīgus ar IIA saistītus jautājumus ar sākotnējās izglītības un kvalifikācijas celšanas starpniecību, kā arī nododot viņu rīcībā IIA piemērotus un atjaunotus līdzekļus un mācību materiālus,

— atbalstot sadarbību starp viena priekšmeta un dažādu priekšmetu skolotājiem vienā mācību iestādē, lai veicinātu to, ka māca un mācās ar vairākām jomām saistītus IIA jautājumus,

— sekmējot dažādu mācību iestāžu skolotāju sadarbības tīklu veidošanu, tostarp ar tiešsaistes līdzekļiem, lai nodrošinātu, ka turpina attīstīt izglītību ilgtspējīgai attīstībai (IIA) un apmainīties ar jaunām idejām par to,

— stiprinot sadarbību ar vecākiem, vietējo kopienu un visiem citiem ieinteresētajiem dalībniekiem un nodrošinot viņu lielāku līdzdalību.

AICINA DALĪBVALSTIS UN KOMISIJU ATBILSTĪGI SAVAI KOMPETENCEI:

Lai atbalstītu izglītību ilgtspējīgai attīstībai un šos Padomes secinājumus:

i) īstēnot IIA gan ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, gan stratēģijā *Eiropa 2020*;

ii) sekmēt pētniecību un paplašināt zināšanas par IIA, īpaši jomās, kurās joprojām ir maz pieredzes vai kurās nav pietiekama pamatojuma, piemēram, profesionālā un augstākā izglītība;

iii) sekmēt dažādu mācību iestāžu partnerības tīklus par IIA jautājumu, maksimāli izmantojot pašreizējos tīklus un stiprinot sadarbību par IIA visos līmeņos, veidojot partnerattiecības, tostarp attīstot

— vienas valsts skolu sadarbību un skolu pārrobežu sadarbību,

— mācību iestāžu, uzņēmēju un/vai NVO partnerības,

— IIA pētnieku sadarbības tīklus.

iv) labas prakses paraugus apzināt un reģistrēt īpašā IIA informatīvā krājumā, ko publicē mūžizglītības zināšanu sistēmas (*Knowledge System for Lifelong Learning – KSLLL*) interneta vietnē ⁽¹⁾;

v) IIA jautājumus iekļaut mūžizglītības programmas un citu attiecīgo pašreizējo vai turpmāko programmu prioritātēs;

vi) maksimāli izmantot 2011. Eiropas brīvprātīgā darba gadu, lai koncentrētos uz izglītību ilgtspējīgai attīstībai un partnerību starp mācību iestādēm, uzņēmumiem un NVO, kā arī uz to, lai palielinātu to pašreizējās labās prakses redzamību, kas ir brīvprātīgās darbības šajā jomā;

⁽¹⁾ www.kslll.net

vii) izvirzīt IIA par vienu no prioritārām jomām nākamajam ciklam, kas paredzēts saskaņā ar stratēģisku sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (*ET 2020*).

AICINA KOMISIJU:

Sekmēt dalībvalstu centienus, lai atbalstītu izglītību ilgtspējīgai attīstībai, un veicināt šo Padomes secinājumu īstenošanu:

i) organizējot savstarpējas mācīšanās pasākumus par konkrētiem IIA aspektiem, skolotāju mācības, visas mācību vides pieeju, IIA partnerības, lai mācību iestādēm un skolotājiem izstrādātu politikas rokasgrāmatu un pamatnostādnes;

ii) stiprinot sadarbību IIA jomā ar citām starptautiskām iestādēm, un it īpaši ar UNESCO un ANO Eiropas Ekonomikas komisiju.
